

Stappenplan naar RES 3.0

DEEL B

20 · 4 · 2023

Regio Amersfoort
Energie Strategie

1. Inleiding

De voortgangsrapportage RES 2.0 laat zien dat grootschalige opwek voor duurzame elektriciteit in de regio stagneert. Het aantal projecten 'in de pijplijn' is onvoldoende en de opdracht vanuit het Klimaatakkoord om in 2025 tot vergunningverlening over te gaan, wordt bij voortzetting van het huidige tempo niet gehaald.

Er is een potentiële voorraad aan projecten en de meeste gemeenten hebben een uitnodigings- of afwegingskader over grootschalige duurzame elektriciteit dat ontwikkelaars, energiecoöperaties en grondeigenaren ruimte biedt om met concrete plannen te komen. Maar initiatiefnemers van grootschalige opwek zijn terughoudend. Dat heeft mogelijk de volgende oorzaken:

- Het afkondigen van netcongestie eind 2021. Het is onzeker of een aansluiting op het elektriciteitsnet mogelijk is
- Bij een aantal gemeenten in de regio is er (grote) terughoudendheid voor zon en wind op land. Binnen de spelregels van het uitnodigingskader is de business case niet haalbaar
- In de regio zijn lokale energiecoöperaties niet in staat om (relatief) omvangrijke projecten te ontwikkelen
- Voorlichting over financieringsopties en oplossingsrichtingen voor netcongestie bereikt de initiatiefnemers onvoldoende.

In de RES regio Amersfoort staan circa 135.000 woningen. Door de meeste gemeenten is een Transitievisie Warmte opgesteld. Daaruit blijkt dat voor het overgrote deel (75%) nog niet is bepaald wat het

alternatief van aardgas wordt. Daarnaast wil het Rijk een versnelling in de warmtetransitie. Voor 2030 moeten in de regio Amersfoort 25.000 woningen duurzaam worden verwarmd en aardgasvrij of aardgasvrij-ready zijn. Dat is 18% van de woningvoorraad. Op dit moment liggen circa 1.000 woningen in een startbuurt waar prioriteit aan de warmtetransitie wordt gegeven. De voortgangsrapportage RES 2.0 laat zien dat er in de regio een aantal duurzame warmtebronnen beschikbaar zijn waarvan het de moeite waard is om deze nader uit te werken: warmte uit de Eem en het Eemmeer. Ook is het nodig om de kansen van duurzame warmte uit zonthermie, groen gas en geothermie en mogelijk andere bronnen nader in beeld te brengen en te bepalen in welke mate de regionale bronnen bijdragen aan de warmtetransitie.

Op weg naar de RES 3.0 is een versnelling noodzakelijk om de opgave voor de RES te realiseren. Het stappenplan in figuur 1 geeft dit op hoofdlijnen weer.

In het volgende hoofdstuk beschrijven wij welke acties in gang worden gezet om de versnelling te realiseren:

- *Spoor: PlanMER wind op land (provincie Utrecht)*
- *Spoor: Wind op land: Opwerk Energie op Rijksgrond (OER): A12, A28 en Soesterwijkwiek*
- *Spoor: Zon op dak (inclusief solar carports)*
- *Spoor: Zon op land*
- *Spoor: Regionale Structuur Warmte*
- *Spoor Infrastructuur elektriciteitsnetwerk*
- *Spoor: Participatie.*

Stappenplan naar RES 3.0

Regionale raadsledenbijeenkomst

2023

PlanMER wind op land (provincie Utrecht)	
OER: verkenning van wind A28	
Zon op dak	Sturing op flexibilisering zon op dak (inclusief batterij opslag)
Solar carports	Markt consultatie en (mogelijke) aanbesteding solar carports
Zon op land	Inventarisatie vertraging + oplossingsrichtingen > Versnelling zon op land
	OER: (voor)verkenning zon A1, A12 en A28
Warmte	Nadere uitwerking regionale bronnen (collectief versus individueel) en groen gas
Netwerk	Uitvoeringsplan uitbreiding en bouw nieuwe stations (Stedin en TenneT)

2024

2025

PlanMER wind op land (provincie Utrecht)
Besluitvorming van verkenning naar planuitwerking
Optioneel PlanMER ondergrond (2024)
Uitvoeringsplan uitbreiding en bouw nieuwe stations (Stedin en TenneT)

Figuur 1: Stappenplan naar RES 3.0

2. Uitwerking stappenplan

In dit hoofdstuk is een stappenplan uitgewerkt welke stappen worden ondernomen om toe te werken naar de RES 3.0.

2.1 Spoor: PlanMER wind op land (provincie Utrecht)

Onderstaand kader beschrijft het resultaat dat bij vaststelling van RES 3.0 moet zijn bereikt om de opgave te realiseren.

Bij de vaststelling van de RES 3.0 (uiterlijk medio 2025) heeft de provincie in afstemming met de (gemeenten in de) regio vastgesteld op welke locaties windturbines worden gerealiseerd en planologische procedures zijn (zo ver mogelijk) doorlopen.

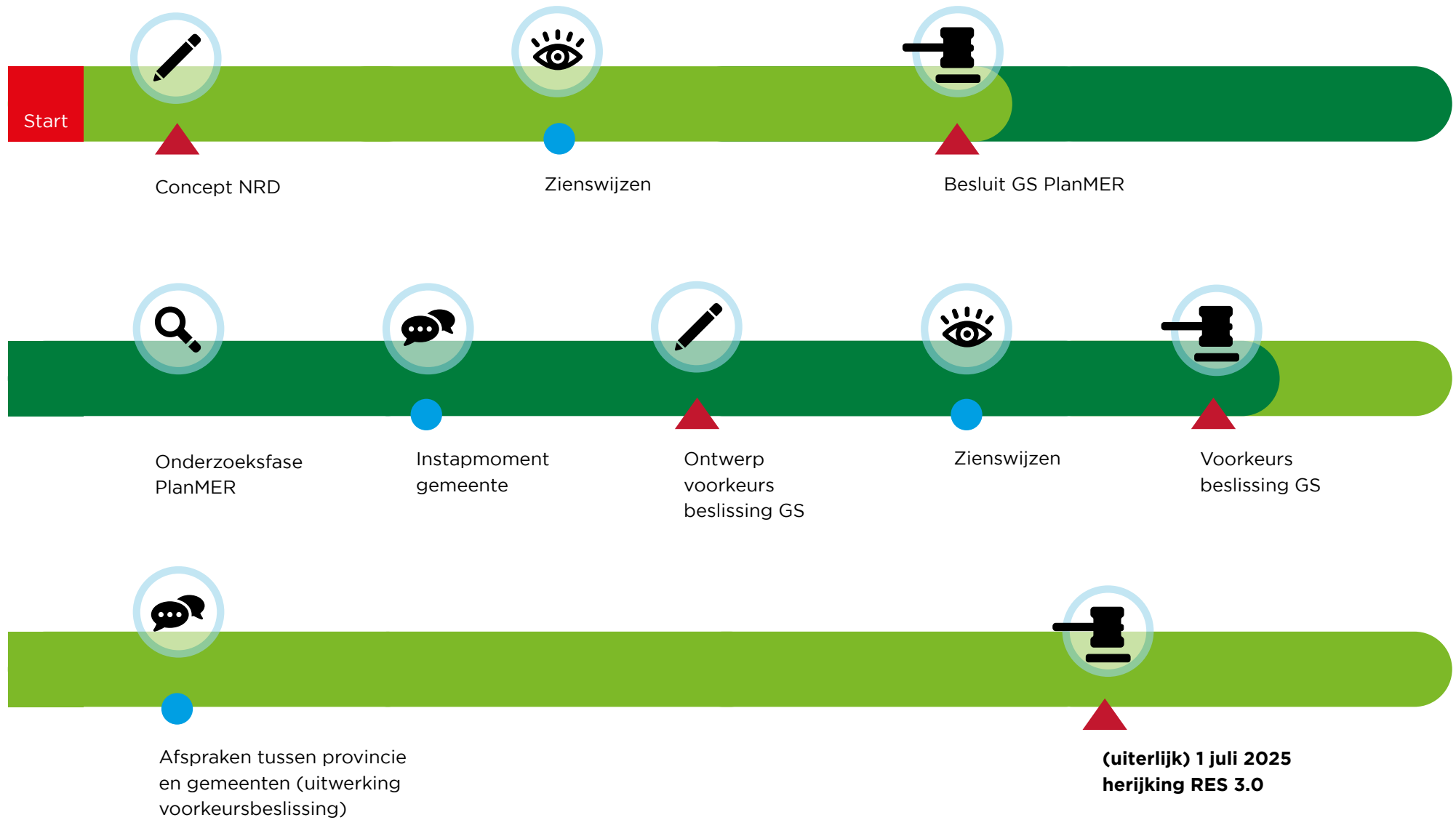
Hiernaast hebben we toegelicht hoe wordt toegewerkt naar het bovenstaande resultaat. Op 20 september 2022 heeft de provincie geconstateerd dat de Utrechtse gemeenten te weinig plannen hebben ingediend om provincie-breed tot 1 TWh aan windenergie te komen. Daarom heeft de provincie besloten om een planMER uit te voeren om inzicht te krijgen in de milieu-informatie van windenergiegebieden in de hele provincie Utrecht.

De planMER is enkel een onderzoek. De uitkomst van de planMER is een bouwsteen voor de afweging en besluitvorming.

In figuur 2 zijn de vervolgstappen (en besluitvorming) voor de planMER schematisch weergegeven.

Proces PlanMER

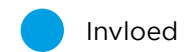
PlanMER wind op land (provincie Utrecht)

Voorlopig schema besluitvorming is afhankelijk van de afspraken in het provinciale coalitieakkoord.

Besluit

Invloed

Figuur 2: Stappenplan planMER wind op land (provincie Utrecht)

Na afronding van de planMER worden verschillende opties (alternatieven) voor windgebieden opgesteld. Behalve de planMER zal ook andere input worden gebruikt voor deze afwegingen, bijvoorbeeld de uitkomsten van het participatieproces en de (financiële) haalbaarheid. Hierbij worden verschillende alternatieven ontwikkeld en met elkaar vergeleken. De provincie gaat ook met de uitkomsten van de planMER en het participatietraject met gemeenten en regio in gesprek.

Gemeenten krijgen de mogelijkheid om aan te geven welke locaties ze zelf willen ontwikkelen (het instapmoment). Als uitkomst van dit afwegingstraject nemen Gedeputeerde Staten (GS) een ontwerp voorkeursbeslissing; een voorlopige beslissing welke oplossing de voorkeur heeft. Ook staat erin hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken. Op de ontwerp voorkeursbeslissing kunnen zienswijzen worden ingediend en Provinciale Staten wordt geconsulteerd waarna GS een definitieve voorkeursbeslissing neemt. Na deze voorkeursbeslissing is er een overlegmoment tussen gemeenten en provincie waarin afspraken worden gemaakt hoe wordt toegewerkt naar een projectbesluit voor de gekozen windlocaties. De uitkomst van de voorkeursbeslissing wordt verankerd in de RES 3.0.

2.2 Spoor: Wind op land (OER A28 en Isselt)

Onderstaand kader beschrijft het resultaat dat bij vaststelling van RES 3.0 moet zijn bereikt om de opgave te realiseren.

Bij vaststelling van de RES 3.0 (uiterlijk medio 2025) is een besluit genomen over de uitkomsten van de verkenning Opwek Energie op Rijksground (OER) A28. Medio 2025 is de planuitwerking ver gevorderd voor die projecten van zon op land en wind op land waarover tijdens de verkenning een positief besluit is genomen.

De gemeenteraad van de gemeente Amersfoort heeft een besluit genomen over het realiseren van windturbines op het bedrijventerrein Isselt

Het belemmeringenonderzoek laat zien dat er in principe mogelijkheden zijn voor windturbines langs de A28 en de Vlasakkers. Belangrijke aandachtspunten voor het vervolgonderzoek zijn:

- Impact op de omgeving
- Participatie inrichten met de omwonenden
- Gevolgen van het radarstation Soesterberg in beeld brengen
- Compensatieruimte ecologie onderzoeken.

Door Rijkswaterstaat is een verkenning gestart in het kader van OER om de mogelijkheden voor wind op land langs de A28 nader te verkennen. Daarbij worden bovenstaande aandachtspunten meegenomen. Daarnaast heeft de gemeente Amersfoort een besluit genomen over windturbines op bedrijventerrein Isselt.

2.3 Spoor: zon op dak

Onderstaand kader beschrijft het resultaat dat bij vaststelling van RES 3.0 moet zijn bereikt om de opgave te realiseren.

Bij vaststelling van de RES 3.0 is de stagnatie voor zon op dak doorbroken. Gerealiseerd en 'pijplijn' bedraagt minimaal 0,1 TWh

Uit de voortgangsrapportage RES 2.0 blijkt dat de hoeveelheid grootschalig zon op dak fors is toegenomen en dat de groei door netcongestie afvlakt. Het aantal grootschalige daken met zonnepanelen neemt moeizaam toe door netcongestie en een forse toename van de materialenprijzen.

TenneT werkt op dit moment nauw samen met de markt om middels netcongestiemanagement ruimte op het net te creëren. Naar verwachting komt er jaarlijks ruimte vrij op het net dat benut kan worden voor zon op dak. Landelijk zijn een aantal maatregelen genomen om vertraging voor de realisatie van zon op dak te voorkomen. Deze maatregelen zijn:

- Met ingang van 2023 is er geen (jaarlijks) plafond voor de SDE++ regeling
- De kosten voor dakverzwaring mogen meegenomen worden in een SDE+++ subsidieaanvraag en worden ook gesubsidieerd door de provincie
- Vanuit de branche en verzekeraars is gewerkt aan een preventieregeling voor zon op dak. Het doel van de preventieregeling is dat verzekeraars randvoorwaarden stellen aan zon op dak zodat verzekering mogelijk is

Om bovenstaande opgave te bereiken, stellen we een uitvoeringsaanpak op. Deze aanpak maakt concreet welke acties ondernomen worden voor bedrijfsdaken, maatschappelijk vastgoed en grote daken in het buitengebied. Belangrijke onderdelen in de uitvoeringsaanpak zijn de fasering, planning en organisatie/bemensing van de aanpak. Ook brengen we in beeld waar opwek en afname bij elkaar liggen en/of we in samenwerking met Stedin tot een oplossing kunnen komen. Bijvoorbeeld mogelijkheden voor batterijopslag, spreiding in de elektriciteitsvraag, etc. Ook de stakeholders LTO en Energie van Utrecht betrekken we nauw bij de aanpak. Met bijvoorbeeld LTO wordt een actie in gang gezet voor grootschalig zon op dak op agrarische bedrijfsdaken.

Bij de aanpak brengen we (ook) in beeld:

- Hoe lokaal initiatieven kunnen worden geclusterd (al dan niet in combinatie met zon op veld) om voldoende schaalvoordeel te creëren voor een rendabele business case en netaansluiting
- Hoe kunnen aanbesteding en vergunningverlening worden versneld?
- De uitkomsten van de marktconsultatie voor solar carports vertalen in een vervolgtraject waarbij onderzocht wordt of een (gezamenlijke regionale) aanbesteding mogelijk is en openbare ruimte ter beschikking wordt gesteld.

2.4 Zon op veld

Onderstaand kader beschrijft het resultaat dat bij vaststelling van RES 3.0 moet zijn bereikt om de opgave te realiseren.

Bij vaststelling van de RES 3.0 zijn er voldoende initiatieven beschikbaar om 0,1 TWh zon op land te realiseren. Dit betekent dat 0,05 TWh is gerealiseerd en/of in de pijplijn zit en voldoende concrete plannen beschikbaar zijn om de overige 0,05 TWh te realiseren.

Gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden en Soest- en Woudenberg hebben een vastgesteld beleids- of uitnodigingskader voor zon op veld.

De afgelopen twee jaar zijn er geen nieuwe projecten voor zon op veld geïnitieerd. Met andere woorden: het overgrote deel bestaat uit ambitie (trede 3).

Door Rijkswaterstaat is een verkenning gestart in het kader van OER om de mogelijkheden voor zon op land langs de A12 nader te verkennen. Hieruit zal blijken welke bijdragen de gronden langs de A12 kunnen leveren in samenhang met de omliggende regio's. Daarnaast wordt in het kader van OER in 2023 een verkenning langs de A1 uitgevoerd.

In de regio worden (relatief) weinig initiatieven ontplooid. We zullen o.a. een marktconsultatie uitvoeren om helder te krijgen waardoor dit komt. Vervolgens brengen we in beeld of en hoe een versnelling kan worden gerealiseerd waarbij we ook in beeld brengen of aanpassing van uitnodigingskaders nodig is om ontwikkelende partijen te interesseren. Ook zullen we de mogelijkheden voor zon langs provinciale infrastructuur met de provincie Utrecht verder oppakken.

2.5 Regionale Structuur Warmte

Onderstaand kader beschrijft het resultaat dat bij vaststelling van RES 3.0 moet zijn bereikt om de opgave te realiseren.

Bij vaststelling van de RES 3.0 hebben we in beeld in welke mate regionale bronnen bijdragen aan de warmtetransitie en welke mogelijkheden er zijn voor de financiering en governancestructuur van warmtenetten.

Uit de voortgangsrapportage (onderdeel RSW) blijkt het volgende:

- Voor 7.500 tot 15.000 woningen (5 à 10% van de woningvoorraad) kunnen het Eemmeer en de Eem dienen als regionale warmtebron. Het exacte aantal is afhankelijk van de geografie en ligging ten opzichte van de bron
- Uit recent onderzoek blijkt dat de oostzijde van de regio mogelijk geschikt is voor geothermie
- Een inhaalslag/versnelling is nodig zodat voor 2030 circa 135.000 woningen

aardgasvrij of aardgasvrij-ready zijn

- Er is nog weinig inzicht in de potentie van zonthermie. De potentie van deze bron moeten we verder in beeld brengen
- Een fundamentele vraag is of gemeenten inzetten op individuele of collectieve warmteoplossingen. Een collectieve oplossing is nodig wanneer gebruik wordt gemaakt van regionale bronnen. Deze keuze moet snel gemaakt worden omdat burgers vanwege hoge energiekosten steeds vaker eerder willen verduurzamen en kiezen voor een individuele oplossing. Dit maakt de business case voor een collectieve oplossing op termijn lastiger.

Rijk en provincie willen een versnelling in de warmtetransitie realiseren. De regionale samenwerking benutten we vooral om:

- De mogelijkheden van Warmtenet collectieve oplossingen (lokaal en regionaal) verder uit te werken door verdiepend onderzoek uit te voeren
- Gezamenlijk te werken aan de afweging waar wel of geen collectieve oplossing (en op welk schaalniveau) mogelijk is. De keuze hoe een wijk aardgasvrij wordt is nog niet overal gemaakt. We willen inwoners een duidelijk antwoord hierop geven, zodat ze zelf ook gericht investeringen kunnen doen voor duurzame energie-installaties zoals een warmtepomp. Hierbij maken we gebruik van informatie die aangeleverd wordt vanuit het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) en uitkomsten van onderzoeken op provinciale schaal. Ook maken we gebruik van beschikbare kennis binnen de regiogemeenten. We onderzoeken ook de mogelijkheid hoe de kapitaalsbehoefte en governancestructuur voor (verschillende soorten) warmtenetten kan worden ingericht.
- Kennisuitwisseling te faciliteren voor plan van aanpak individuele warmteoplossingen
- Kennisuitwisseling te faciliteren voor plan van aanpak isolatieprogramma.

De concrete samenwerking vindt plaats aan de 'warmtetafel' waarbij samenwerking tussen twee of meerdere gemeenten waar hetzelfde issue speelt door de regio wordt gefaciliteerd.

2.6 Elektriciteitsnetwerk

Onderstaand kader beschrijft het resultaat dat bij vaststelling van RES 3.0 moet zijn bereikt om de opgave te realiseren.

Bij vaststelling van de RES 3.0 zijn ruimtelijke procedures gestart om uitbreiding van energiestations mogelijk te maken

In het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) werken TenneT, Stedin de provincie Utrecht en de drie regio's (Amersfoort, Foodvalley en U16) samen om een uitvoeringsplan te maken. Doel van dit uitvoeringsplan is concreet te maken hoe het elektriciteitsnetwerk wordt ingericht voor de toekomst. Daarbij wordt gekeken naar de relatief korte termijn (tot en met 2030) en een strategie voor de langere termijn (tot en met 2050). In de regio Amersfoort is op verschillende locaties een uitbreiding van bestaande stations of de bouw van nieuwe stations nodig. Over de locatiekeuzes, het moment van uitbreiding en de samenwerking tussen partijen zullen in 2023 afspraken worden gemaakt.

3. Participatie en communicatie

Bij vaststelling van de RES 3.0 hebben we bereikt dat we intensief samenwerken met de regionale stakeholders en dat de stakeholders actief bijdragen aan de uitvoering van de RES

Op weg naar de RES 3.0 onderscheiden we 5 sporen in participatie en communicatie

- Wind van de provincie: provincie in de lead voor wat betreft participatie:
- OER-trajecten: Rijkswaterstaat
- Regionale trajecten in voorbereiding: regio in de lead voor de participatie
- Projecten in uitvoering: ontwikkelaar en/of gemeente in de lead voor de participatie
- RES algemeen (kennis van proces en urgentie): regio in de lead.

Het samenwerken met alle betrokkenen, het toelichten van het proces en het meenemen in de urgentie wordt steeds belangrijker. Hoe concreter projecten worden, hoe groter de interesse hierin van alle betrokkenen. Hier ligt een belangrijke wisselwerking met regionale en lokale communicatie en participatie. Hierbij is het van belang dat we een eenduidige regionale boodschap blijven ontwikkelen rondom de energietransitie, met ruimte voor lokale accenten en kleuring.

Naast een eenduidige boodschap is ook het faciliteren van het continue gesprek van belang. Want de energietransitie is niet alleen een technisch, ruimtelijk, infrastructureel en economisch vraagstuk, het is vooral een maatschappelijk vraagstuk. Door de complexiteit van de uitdaging en de impact die het heeft op onze leefomgeving, is het belangrijk dat iedereen die dat wil, mee kan doen. Meedoen in het proces, en meedelen in de opbrengst van de energieopwekking. Meedoen betekent dat naast technische haalbaarheid, we ook maatschappelijke haalbaarheid onderzoeken en laten meewegen. Daarvoor moet we ook de belangen, zorgen en ideeën van de samenleving ophalen en in de plannen verwerken. Dat doen we door het gesprek met inwoners op verschillende momenten te faciliteren, maar ook door mogelijk te maken dat stakeholders het bestuur adviseren. Hierin willen we ook vormen van participatie inzetten die verder gaan dan adviseren. We erkennen de waarde van bijvoorbeeld een burgerberaad. We gaan onderzoeken of een burgerberaad op regionaal niveau mogelijk is, wetende dat een

energieregio geen bevoegd gezag heeft, en rekening houdend met de fase waarin de RES zich nu bevindt.

Bij de totstandkoming van de RES 2.0 hebben we voor het eerst gewerkt met een stakeholderoverleg dat input heeft gegeven voor de RES 3.0. Deze samenwerking gaan we de komende jaren verstevigen en verder uitbouwen. Met deze groep van regionaal belanghebbenden gaan we ook verbetering van participatie onderzoeken.

- Hoe krijgen we betere representatie binnen participatie?
Het complexe van participatie is dat het vaak tegengeluid mobiliseert, en een specifieke doelgroep van de samenleving uitnodigt zich te laten horen. Hoe komen we tot een betere afspiegeling van de samenleving? Zowel in afkomst (cultureel, sociaal, leeftijd) als in houding ten opzichte van de energietransitie.
- Welke innovatieve werkvormen kunnen ons daarbij helpen?
Op dit moment vindt participatie vooral plaats op het niveau van raadplegen. Veel inwoners voelen zich daardoor niet gehoord, of denken dat bestuurders hun ideeën niet serieus nemen. Welke verdergaande werkvormen, zoals een burgerberaad of participatieve waarde evaluatie (PWE), passen bij onze opgave en zouden ons kunnen helpen de betrokkenheid van inwoners te vergroten?

Financiële participatie

Naast meepraten over uitgangspunten en projecten, is ook het vergroten van zeggenschap een doel. Financiële participatie kan hier een belangrijke rol in spelen. In het Klimaatakkoord staat vermeld dat het streven is om minimaal 50% in lokaal eigendom op te wekken. Dat betekent dat windmolens of zonnevelden niet volledig in bezit zijn van energiemaatschappijen of investeerders, maar dat omwonenden en lokale ondernemers de kans krijgen mee te delen in de opbrengst en zeggenschap hebben over te maken keuzes.

Dit kan op verschillende manieren vorm krijgen. Zo kunnen er aandelen of obligaties worden uitgegeven die de omwonenden kunnen kopen (financiële deelneming). Of een gedeelte van de omzet van het energieproject kan worden afgedragen ten gunste van individuen of een fonds voor de omgeving (financiële afdracht).

Behalve dat het fijn is voor je portemonnee, betekent lokaal eigendom ook zeggenschap. Als mede-eigenaar kan je meebeslissen over het project. Over de uitvoering, maar ook tijdens de exploitatie. Bijvoorbeeld over stilzetten van de turbine bij een bepaalde windrichting om geluidsoverlast te verminderen of bij laagstaande zon om slagschaduw te verminderen.

De afspraken over lokaal eigendom in deze RES worden gemaakt in de initiatieffase en vastgelegd in een intentieovereenkomst. Tijdens de definitiefase leggen we deze afspraken vast in een samenwerkingsovereenkomst en/of de 'anterieure overeenkomst'.

www.resregioamersfoort.nl